Číslo 2. V Praze, dne 13. ledna 1871. Ročník V.

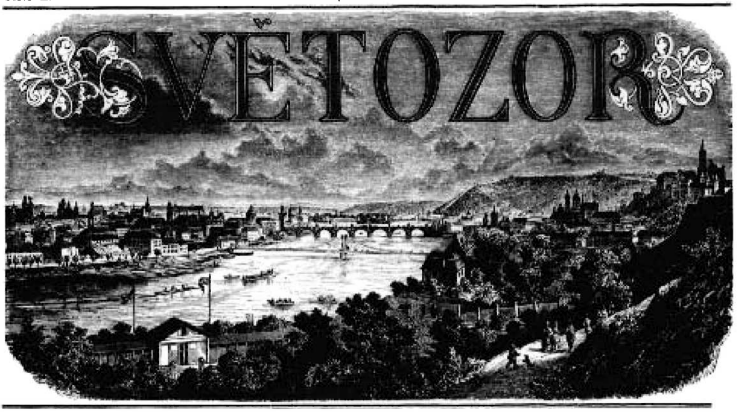

že přišel, aby požádal o její — ruku. Ňádra se vzdmula. On též nemohl pobouřením slova vypraviti. Konečně vyřekl to slovo velké, tu prosbu o dar největší, o jaký smrtelník smrtelníka požádat může — mladík rodiče o dítě....

„Budu ji chovat jako duši svou, jako oko v hlavě. Vše u mne mít bude, čeho se srdci zachce.“

Kynula matka hlavou — usmála se. Hoj, je hotova dát prosícímu svůj poklad celý. Vždyť vlastně mu jej nedává. Jen schovává k něnu, co nemůže se světa s sebou vzít. Ví, že on jest ta nejlepší schránka, nejlepší záštita pro bohatství její nejdražší — její Madelainu. On ví to, že tak o něm smýšlí. Pověděla to známé jedné a ta jemu.

„Jestli moje dcera proti vám není — já věru ne, pane polesný. Je slyšet o vás ode všech lidí dobrou řeč. Promluvte si s mou dcerou.“

„S ní? Ano, ano! Jí jediné náleží rozhodovat o žádosti, již na matku vznesl, jí jediné náleží rozhodovat o ruce své — o osudu svém budoucím. Kterými slovy vyjádřit tu otázku, na kterou již dávno tuší odpověď?....

„O rci, chceš-li býti mou —“

Bláhový! myslíš, že dosáhneš, po čem toužíš, vydechnutím svolujícího „ano“ své vidiny?

Běda! Snílek spřádá dále lesklá vlákna obrazotvornosti své ve tkaninu pestrou a tři tygři již již se chystají k skoku.

Však ne tygři. Tygr je dravec šlechetný proti třem těm bestiím, jichž zapolený zrak blýská se z mlází po krásné Madelaině. Toť tři vlci ryšaví v houští krčí se — jen zdržováni přítomností slabé ženy vyrazit na kořisť nešťastnou. Tři vlci, tři žoldnéři „zbožného“ krále Prusů, jenž vyšel se svou soldateskou podat světu skvělý důkaz, že kultura vyhlašovaná nezná také pravé lidskosti.

Bylo po třech krvavých bitvách u Wörthu, Weissenburku a Saarbrucku. Armáda císaře Napoleona v zmateném ústupu se hnala zpět do vnitř Francie a za ní trojím proudem vojska pruská. A Francouzi — národ? Zamračeně vyslechl, jak tisíce jeho nejšlechetnějších synů klesá v oběť choutce ouskočného, sobeckého samovládce a dále — nic. Což počíti?! Chránit jej, zabezpečit, nasadit proň životy a jmění? — — Francouz hotov je jmění a život nasadit, ale jen pro vlasť svou, ne pro člověka ošemetného. Nechť ho porazí docela v prach. Sice on nebude cítit rány lrotné. Jiní je zaň odnesou — nevinní — synové vdov — jedináčkové, naděje poslední svých rodičů — děti Francie. Ale předc jen padne on, ne Francie. Jemu hanba, Francii česť. Hoj! což by se jinak bili Francouzové, kdyby šlo o vlasť a ne o císaře. Byli by také blázni. Nač se dát od něho vodit na jatky? — Ať už to vezme čert! Byly by beztoho platy tak jako tak. Jiná vláda bude levnější, ať je jakákoliv. A že bude jiná — kdož pochybuje? Francouz nenechá nad sebou vládnouti, kdo jeho slávu o záři připravil. Paříž to spořádá. Paříž je strážce národní cti a slávy.

Tak smýšleno v lidu. Nevřel na Napoleona, že uvrhl Francii do neštěstí a pokojně se choval k Prusům — aspoň na oko. Uvnitř arci to vřelo — jakž také jinak? Nikde nezáři vstříc vítězi do země se deroucímu. „Ale nechme je, nechají nás.“ Lidé pokračovali v polní práci své.

Ubíhali cestou trosky armády francouzské. Lid v práci ustál, na ně se díval, jich litoval. Za Francouzi Prusové se brali. Lid v práci ustál — díval se na ně a proklínal potají — víc nic. Žádali Francouzové pokrmy, píce — dostali zadarmo a soustrasť k tomu. Prusové musili draze zaplatit a dostali tiché přání nejhoroucnějších pekel nádavkem. Rekvisice, co vybírali — platila obec. Tak bylo z počátku — z počátku. Prusové Elsasskem se šířili, již Vogesami pronikali do vnitř.

Před hlavním rojem vždycky jednotlivé včelky poletují. Nebyli však včelkami medovými Prusové — žravé vosy to. Ti tři vlci v mlází jsou tři přední sršáni zhoubného roje. Vyzvídali cesty, kudy by se zadní volně brali k předu — uzřeli Madelainu s matkou v lenu.

Oslepující krása dívky roznítila divé chtíče v nich. Vášeň je pobádala vrhnout se na kořisť lákavou. Co je zdržovalo učinit tak? Ta žena snad. Tři mužové silní by jim neudolali, neřkuli žena slabá. A předce. Nebáli se rukou, síly, ale přítomnosti — očí. Nešlechetnosť se štítí světla božího, svědku. Plaz opouští jen v noci brlohy své, by hnusnosť jeho nebyla vidína. Padoušství se kryje v samotu, v houšť. Nevinnosť často nalezá nejmocnější štít v paprsku slunečním — proto snad jest tak bezstarostna....

„Dotrhej Madelainko sama ten záhůnek, pujdu připravit oběd pro nás.“

Byly jen samy dvě a stará žena — k opatrování — v domě. Propachtovaly všecky pozemky, jen nechaly si několik políček, aby se měly čím obírat. Nečinnosť jest smrt venkovana.

„I jdi, matinko, dotrhám sama.“

Matka jde.

Vezmi dceru s sebou nešťastnice! Nechť vyloští se jeden záhůnek. Tvé dcery uchovaný květ váš pozemské úrody zkázu ti vynahradí.

Matka jde — a dcera trhá len a žoldnéři z houštiny plíží se k zpívající.

(Dokončení.)

Persekuce cikánův v zemích koruny české v XVIII. století.

Dle archivních pramenů sděluje *J. K. Hraše.*

Barbarské pronásledování cikánův se strany někdejších západo-evropských vlád, které, aby kočovnický tento národ ze svých zemí vypudily, proti němu zákony vydaly, jichž se dnes i sebe zatvrzelejší srdce leká — pronásledování toto ostane skvrnou v dějinách civilisované Evropy! Nevyjímáme z pronešeného úsudku ani svobodné Švýcarsko a katolickou Italii, ani vzdělanou Francii a nejkatoličtější Španělsko, ani země filosofického národa německého, ani naše Rakousko.

Rozepisovati se o persekuci cikánův v jednotlivých těchto zemích není účelem naším, chceme jen podati obraz pronásledování cikánův v zemích koruny české v předešlém století.

Z něho pozná milý čtenář, jak strašná asi musila býti persekuce cikánův v 15., 16. a 17. století v jiných zemích, když ji u nás v 18. století v tak hrůzném světle ještě spatřujeme! Není sice ještě dnes cikánův kočovnický život příliš příjemný; tím však jest si cikán vinen nejvíce sám, vyhledávaje si den co den nové svízele a snášeje největší trampoty ve vší spokojenosti ano snad i radosti, jelikož jest mu, jak známo, život kočovnický milejší, nežli život v zařízené domácnosti. Dnes je ale cikán člověkem, jímž dle dřívějších zákonů nebyl, jelikož jej tyto všude za hrdlem propadlého prohlašovaly; dnes jest cikán životem svým jist, ano i volného kočování jest mu všude, pokud zákonů zemských si váží, dopřáno; dnes chrání každého cikána před týráním zákon, jako každého jiného občana. Jindy neznal ale zákon cikána, aby jej chránil — nýbrž aby jej trestal, trestal proto, že se opovažuje žíti mezi lidmi, že je člověkem — cikánem.

V říši rakouské byli cikáni jako v ostatních sousedních zemích již v 16. a 17. století pronásledováni; krutější pronásledování jich započalo ale teprv r. 1726., za císaře Karla VI., když cikáni v Čechách a v zemích koruny české: na Moravě, v Slezsku a Kladsku více než kdy jindy počali se ukazovati a rozličné dovolené i nedovolené obchody veřejně neb tajně provozovati. Jakých přečinů neb zločinů se asi cikáni toho času v Čechách a ostatních korunních zemích českých dopustili, nevíme; to ale můžeme se vší určitostí tvrditi, že zákony, jimiž se „z milostivé lásky k domácím obyvatelům“ proti cikánům na počátku XVIII. století u nás vystupovati počalo, byly až příliš kruté a barbarské a že se nesrovnávaly s pokročilým jinak XVIII. stoletím. Zákony tyto chránily cikána před bezprávím, ano i před vraždou mnohem méně, nežli obyčejnou polní zvěř!

Patent císařem Karlem VI. dne 22. ledna 1726. za účelem tímto ve Vídni vydaný, zní v překladu takto:

I. „Všickni cikáni, kteří v královských českých dědičných zemích od kohokoliv dopadeni budou, ať považují se jako dříve za psané (vogelfrei).

II. Kdyby některý cikán při postihnutí dal se na útěk a nemohl být polapen, jest každý oprávněn jej hned (in loco) zastřeliti, aneb jakýmkoliv způsobem zabiti.

III. Byl-li některý cikán polapen, ať se ihned spoutá a dobře uvězní.

IV. Mužové cikánského plemene ať se ihned provazem utratí.

V. Silným, osmnáctého roku však ještě nedosáhnuvším cikánským klukům (Buben), pak všem dospělým ženským cikánské roty, ať kat v království Českém uřízne pravé, v markrabství Moravském, vévodství Slezském a hrabství Kladském pak levé ucho. Po přestálém tomto trestu musí každý cikán neb cikánka vystaviti a odpřisáhnouti hrdelní revers, že se nikdy do dědičných zemí království českého nevrátí; po té ať je kat metlami mrská a za branice té které země odvede.

VII. Kdyby postižení takovíto kluci cikánští, nebo cikánky ještě nějakého zločinu se byli dopustili, a nebo kdyby po prvním trestání opět do zemí království českého se vrátili, ať se jim ihned druhé ucho uřízne a ostatní svrchu uvedené tresty ať se při nich opakují.

VII. Kluci cikánští neb cikánky, jimž již jedno neb obě uši chybí, nebo kteří na zádech nějaké trestné znamení vypálené mají, ať se po dostihnutí a uvěznění mečem odpraví, jelikož se se vší určitostí dá souditi, že jsou nenapravitelní (Incorrigibilitaber).

VIII. Takovíto odsouzenci mohou se, což se jim milostivě dovoluje, z přisouzeného jim trestu odvolati, a soud appelační může toho nebo onoho delinquenta milosti císařské odporučiti.“

Že lid náš dle drakonských těchto zákonův se neřídil a cikány tak, jak zákony právě žádaly, nepronásledoval, vysvitá nejjasněji z odstavce IX. téhož patentu, jenž zní: „Aby ale tato škodlivá cikánská sběř (dieses schädliche Zügeiner-Gesindel) co nejdříve právu dodána a úplně vyhubena býti mohla, tedy se všechněm obyvatelům vůbec, vrchnostem, úředníkům a rychtářům ale zvláště pod dole uvedenými tresty přísně poroučí a nařizuje, aby tuto sběř, kdyby ji někde, jmenovitě ale v lesích postihli, ihned nejbližším úřadům udali, ji schytati a právu odevzdati pomáhali. Kdyby ale některá vrchnosť, některý úředník, rychtář neb kdokoliv jiný dle výkazů těchto nejednali a cikánům při jich potulování se jakýmkoliv způsobem pomáhali, propadají následujícím trestům: osoby zámožné zaplatí 100 dukátů; nemají-li po ruce peněz, zabaví a prodá se jejich majetek. Osoby chudé jiným způsobem se potrestají.“

Hrůzný tento císařský zákon byl od místodržících českých zvláštním cirkulářem dne 12. března 1726. ve všech městech a u všech úřadů oznámen. Mimo to vyvěšeny byly po hranicích tabule, na nichž zákon ten napsán, a tresty, jaké na cikány čekaly, vymalovány byly. Že se úřadové podle něho ihned a přísně řídili, toho podávají nám domácí naše archivy zřejmých důkazů.

Dostaly se nám do rukou podobné listiny městského archivu náchodského, z nichž vyjímáme následující:

V měsíci květnu r. 1726. byly na Náchodsku pochyceny tři cikánky: Agatha či Háta, Cecilie a Felixa a byly dodány hrdelnímu soudu v Náchodě. Zde zaveden s nimi 27. května protokol, z něhož podáváme výpovědi zatknutých cikánek. Nejdříve byla vyslýchána Agatha či Háta a výpovědi její na otázky soudcovy zněly: Agatha jest mé křestní jméno, jsem 17 roků stará, rozená u Chrudimě a křtěna v Chrudimi. Nemám rodičů; otec byl od jiných cikánů zabit u Jičína a matka, když byl mor v Luži, umřela; macechu ještě mám, sedí na Novém Městě. Jsem svobodna. Do vězení dostala jsem se jen proto, že jsme šly do vsi chleba prosit. Zdržovaly jsme se okolo Brna, Prahy, semtam, přišly jsme od Polné do čáslavského kraje ke Skutči, a tu jsme se toulaly. Na osmou otázku soudcovu: „Což pak jsi o tom nevěděla, že od císařské královské milosti zapověděno jest, abyste se v těchto zemích nezdržovaly a že všude na hranicích a cestách veřejně malované tabule pověšeny jsou, na nichž váš trest vyobrazen jest? Tys to přikázání ale přestoupila a v těchto zemích se předce zdržovala?“ odpovídá mladá cikánka s resignací: „Kam se máme pro Pána boha poditi, když nemáme naší země?“

(Pokračování.)

Politický přehled.

Válka prusko-francouzská.

Nejzávažnější událostí posledního týdnu jest bitva, kterou dne 3. t. m. generál Faidherbe se sborem Manteuffelovým u Bapaumu svedl. Již dne 2. t. m. strhla se na silnici, vedoucí z Bapaumu do Arrasu, mezi vesnicemi Ervilliersem a Achietem tuhá bitka, v níž Francouzové vesnic Achietu, Beaucourtu a Bahanyieru se zmocnili. Na druhý den srazily se oba voje v plné síle své i zuřil boj krvavý od úsvitu až do večera, kdy vážky vítězství k straně francouzské se přichýlily. Výsledek tento nade všechnu pochybnosť vysvítá ze všech zpráv, o bitvě té došlých; pruské telegramy líčí ji ovšem co úspěch zbraní německých a vykládají ústup Faidherbův po svedené bitvě k Arrasu co nepochybný důkaz utrpené jim porážky; avšak ústup ten byl toliko částečný a Francouzové táboří nyní na těchže místech, kde srážka ze dne 3. se udála. Hlavní stan generála Faidherba jest v Boisleux le Mont. Týž vydal provolání k vojsku svému, v němž vyslovuje mu plné díky za dobyté vítězství. Nejlepší důkaz, že se Němcům u Bapaumu nedobře vedlo, podal král Vilém úplnou svou reservou v té věci naproti královně Augustě. Mimo to sveden na severu ještě jeden menší boj na břehu Sekvany jihovýchodně od Rouenu. Generál Bentheim přepadl tu dne 3. sbor generála Roye, jenž musel ucouvnouti. Že nebyl sbor tento úplně potřen, jak zprávy pruské hlásaly, patrno z toho, že jej Bentheim dne 4. poznovu potříti musel a že týž dvakráte potřený sbor ještě dne 7. u Jumiègesu, západně od Rouenu, Prusům v cestu se postavil. Malá pevnůstka Rocroy na hranicích belgických se vzdala a byla dne 6. od Prusů obsazena. — Na jihu svedl generál Chancy pouze řadu menších bitek. Dne 31. prosince, 1. a 2. ledna udály se tu srážky na řece Loiru, přítoku to řeky Loiry, v nichž Francouzové zvítězili. Dne 6. postoupil Chancy výbojně proti vojsku

Číslo 3. V Praze, dne 20. ledna 1871. Ročník V.

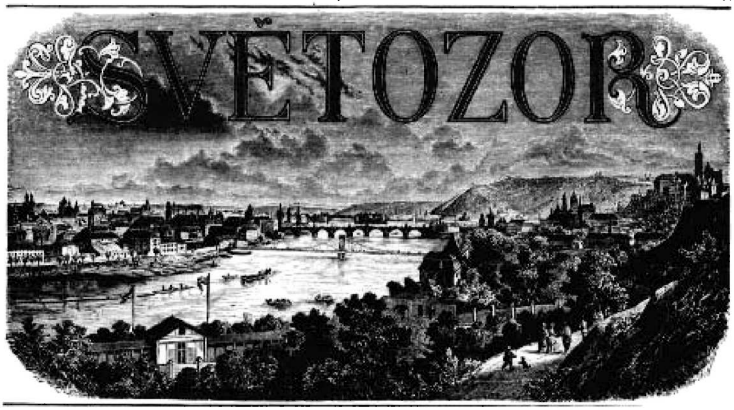

Pozdrželi jsme se trochu déle u jednotlivých obrázků, abychom dokázali pravdu slov svých z předu pronešených, že Chrudím náleží mezi nejpokročilejší osady české. Učinili jsme tak, abychom jednak upozornili na pěkné stránky, jakých se může dodělati obětavosť občanská, jednak proto, aby dostalo se všem, kdo si o tento rozkvět zásluh získali, veřejného zadostučinění.

Mnoho jste občané vykonali, větší ještě věci bude Vám podnikati. Neskládejte rukou v klín, nezastavujte se před překážkami: vytrvalosť a obětavosť i hory rozmetá a Praha také nebyla za deset let vystavěna. *Jos. J. Kořán.*

Korunovační kříž králů českých.

(Vyobrazení na str. 28.)

Podáváme tuto vyobrazení velmi vzácného kříže, jenž náleží ke korunnímu pokladu českému a za tou příčinou býval při každé korunovaci vystaven na zvláštním oltáři.

Kříž sám zhotoven byl za Karla z nejlepšího zlata; do vnitř umístěny byly ale relikviáře a na vrch 18 kamejí mnohem starších a jak pro své umělecké dílo, tak pro cenu látky drahocenných a vzácných. Způsobem tímto nabyl kříž i jinak umělecky provedený nemalé ceny a vážnosti. Délka jeho obnáší 0.63 a šířka 0.4 milimetrů. Konec každého břevna ozdoben je 5 safíry, jichž největší část je druhu lepšího a pak čtyřmi perlami na bodcích nasazenými.

Tu, kde se břevna křižují, nachází se uvnitř velmi krásný relikviář safíry, rubíny a velkými perlami ozdobený. Vzácný relikviář viděti také v těchže místnostech na zadní straně, která je celkem 9 kamejemi práce byzantské ozdobena. Lícní strana je ještě bohatěji ozdobena. Jeť tu také 9 kamejí, avšak mnohem vzácnějších nežli na zadní straně. Na nejvyšší kameji onyxové na břevně kolmém vyřezán je Kristus na kříži, od řeckého nějakého umělce. Na kameji zpodní amethystové je poprsí Krista pravicí žehnajícího. Práce na této kameji je italská. Na levém příčním břevnu je zase onyxová kamej s osobou Kristovou, díla řeckého a vedle ní kamej safírová již trochu setřená, že se nedá určiti, co vyřezaná hlava představuje. Rovně skvostná kamej jako na levém příčním břevnu nachází se i na pravém a představuje nejspíše císaře Konstantina, jak souditi lze podle vrchní kameje na dolním kolmém břevnu, kde je matka Konstantinova Helena vyryta. O obou těchto kamejích těžko ustanoviti, zdali pocházejí ještě z doby klasické, nebo zdali je zhotovili umělci 14. století, staré výrobky umělecké nápodobíce. Vyobrazení menší kameje na pravém břevně příčním představuje archanděla Michala s vytaseným mečem a ve válečném odění. Je to taktéž řecká práce. Nejzpodnější kamej na dolním břevně kolmém nese obraz některého císaře německého Hohenštaufovce, jenž drží v pravé ruce žezlo a v levé jablko říšské. Na kameji prostřední pak vyobrazeni jsou zase Konstantin a Helena, jak společně kříž drží. Obě kameje jsou práce italská velmi umělá a pocházejí nejspíše z druhé polovice 12. století.

Kříž tuto vyobrazený chován byl až do roku 1522 v křížové kapli na Karlštejně. Roku tohoto dostal se s jinými relikviemi, tam chovanými, do kaple sv. Václava v chrámu Svatovítském, čímž přešel do pokladu svatovítského.

Persekuce cikánův v zemích koruny české v XVIII. století.

Dle archivních pramenů sděluje *J. K. Hraše.*

(Pokračování.)

Druhá cikánka Felixa odpovídá: „Jsem 15 let stará, narodila jsem se v Čechách, nemohu na to přijít, jak se to jmenuje; nemám ani otce, ani matky, otec skonal na hlavní nemoc v Šestarách u Hradce a matka umřela u Hlinska. Jsem svobodna, chytil nás rychtář, zdržovaly jsme se u Tišnova na Moravě, přišly jsme od Polné. Že zápověď jest, abychom se zde nezdržovaly, vím, chtěly jsme ale do Slezska jíti.“

Třetí, Cecilie, jest 12 roků stará, v Čechách u Vysiky (?) rozená, hraběnka (?) byla jí na křtu kmotrou. Nemá žádného, matka jí povídala, že jsou otce pověsili, „já ale nevím, kde to místo je. Matka umřela v Hlinsku. Jsem svobodna, přišly jsme od Polné!“ A jako Agatha zvolá i ona na otázku soudcovu: Proč se zde potuluje? „Když nemáme naší země, kde se máme díti!“ Ku konci poznamenal soudní písař: „NB. Na pravém uchu kus má každá uřezaný. Znamení neb cejchů na hřbetě nemají.“

Po té byl protokol vrchnímu soudu hrdelnímu na hradě Pražském odeslán a žádáno za další instrukce.

Vrchní soud žádosti hrdelního soudu Náchodského velmi brzy vyhověl, neboť již 6. června 1726. píše president téhož soudu, hrabě Václav Kokořova Náchodským, že z protokolu zaslaného poznává, že ta sběř cikánská dle všeho starší jest, než se přiznává, což jmenovitě z toho nejlépe vysvítá, že jim již kdesi půl ucha uříznuto bylo. Proto jest nevyhnutelně třeba, aby se cikánky ty prohlédly a stáří jejich dle zevnějšku atd. určilo.

Hrdelní soud Náchodský prohlédnul tedy ještě jednou cikánky, neshledav ale, že by starší byly, podal tytéž zprávy vrchnímu hrdelnímu soudu do Prahy, který pak již dne 28. června 1726. následující rozsudek nad nešťastnicemi pronesl:

„Jménem a na místě Jeho milosti římského císaře, v Germanii, Španělích, Uhřích a Čechách krále, pána, pána nejmilostivějšího president, vicepresident a rady J. M. nad apelacemi na hradě pražském zřízené a usazené. Měvše tu od práva města Náchoda Agaty a Felixy pro potulování se v tomto království českém proti mnohonásobným, jak nejmil. císařským, tak i královským místodržitelským ústným skrze všechny kraje prošlým zápovědím, při témž právě vězením zjištěných cikánek spolu s dobrovolným jich vyznáním se týkající odeslanou žádosť a otázku po svém pilném a dobrém považení na ni toto naučení dávají a z práva nacházejí: že nadřečeným cikánkám, jmenovitě Agatě a Felixe, pro výš psané přečinění své jiným ku příkladu a postrachu, sobě pak k zasloužemému trestu ostatní levé ucho uřezáno, na šibenici přibito, ony pak třikráte metlami okolo ní mrskány, pak dadouce od sebe přísežný hrdelní revers po přečtení a vyjádření práva městského pag. 20. ze všech Jeho cís. a král. milosti dědičných zemí na věčnosť vypověděny býti mají, jakož se i tuto vypovídají podle práva. Tomu na svědomí pečetí Jeho mil. cís. a krále k tomu soudu obzvláště zřízenou jest zapečetěno. Actum na témž hradě Pražském dne 28. Juni letha 1726.

Václav hrabě z Kokořova.

Jan Hynek z Bilenbergku.“

Stran nejmladší cikánky, dvanáctileté Cecilie, poručil apelační soud ve zvláštním listu Náchodským, aby ji milosrdným lidem do služby dali, že snad by se přičinila a takto svůj tulácký život polepšila; kdyby ale neposlechla, stejný trest, jako obě její sondruhyně, ji očekává.

(Dokončení.)

Opatrný poslíček.

(Vyobrazení na str. 28.)

Poslali jej do města a dobře se opatřil, jak oděvem, tak vydatnou stráží. Bezpochyby slyšel, že není za naší doby rádno „člověku samotnému“ i vzal si průvodce. Jeho, jak vidět, není, poněvadž si jej uvázal na provaz, aby mu neutekl. A nyní kráčí statně k městu a nebojí se ani kominíka.

Politický přehled.

Válka prusko-francouzská.

Smutné zvěsti docházely během posledních dnů od armády generála Chanzyho. Svedlať armáda tato dne 10., 11. a 12. t. m. tuhé boje s vojskem prince Bedřicha Karla, jejichž konečný výsledek byl rozhodně nepříznivý zbraním francouzským. Již dne 10. musely francouzské voje po tuhých bitkách ustoupiti před značnými přesilami německými, kteréž druhého dne pojnovu na ně udeřily a od rána do večera po celé čáře s nimi se bily, nepřiměvše je nikterak k ústupu, až konečně dne 12. Němci Le Mans dobyli a Francouzové v pořádku na řečené město ustoupili. Ústup Francouzů dál se dvojím směrem: na sever k Alençonu a na západ k Lavalu. Ztráty v krvavých těchto bojích byly na obou stranách ohromné; Prusové chlubí se též zajetím obromného počtu Francouzů a ukořistěním četných potřeb válečných. Jisto jest, že obě vojska značně jsou vysílena a že nebudou moci po delší čas přikročiti k novým operacím. — Od smutného stavu armády Chancyho odvrací přítel Francie s novou nadějí své zraky na východ, kde Werder s chábnoucím úsilím proti vítězným vojům generálů Bourbakiho a Garibaldiho se brání. Zprávy francouzské o vítězství u Villersexelu, městečka to ležícího mezi Vesoulem a Montbeliardem, se potvrdily. Boj tento zuřil dne 9. ledna a po celou noc na 10, a skončil ústupem Němců k Vesoulu. Telegramy pruské, hlásající, že byl v boji tom poražen Bourbaki, nejlépe byly vyvráceny sesazením generála Werdera, na jehož místo povolán byl generál Manteuffel, dosavadní velitel 1. armády na severu Francie. Na to následovala řada menších bitek, následkem jichž Němci též Vesoul na rychlo opustili. Dne 12. ledna dobyli Francouzové Arcey a St. Marie. Dne 15. ledna obsadil Bourbaki po vítězné bitce mezi Montbeliardem a Chageyem prvně jmenované město. Bourbaki zanáší prý se plánem, aby buď k Nancy postoupil a spojení armády německé s vlastí přerušil aneb do samého Německa vtrhl a pomocí zajatců francouzských k Berlínu táhl. Garibaldi, jenž dosud žádný větší boj nesvedl, postupuje stále na sever a hodlá prý pravé křídlo Němců obejíti; dle zpráv švýcarských se mu to již podařilo a Werderovi jest prý i ústup zamezen. Za takových okolností bude ovšem též statečná pevnosť Belfort obléhajících zproštěna. — V bombardování Paříže pokračuje se s úsilím neochabujícím a v rozměrech, proti nimž i pověstná střelba na Sebastopol ustupuje do pozadí. Naděje, že nebudou děla německá donášeti až do vnitra Paříže, osvědčila se býti lichou. Již dne desátého ledna lítalo mnoho pum na Pantheon, na Odeon a do ulice Babylonské, ležící vesměs v samém středu města. Při vší té pekelné střelbě nedocílili Prusové posud valných úspěchů; pro hustou mlhu nemohou dobře mířiti, kdežto v ní Francouzové učiněné škody snadno opravovati mohou; mimo to pak nemlčí také tvrze pařížské, nýbrž činí obléhajícím prudkou, zřídka ustávající palbou značné škody na bateriích a opevněních. Zdá se, že hodlají Němci strašnou střelbou svou, kterou nyní hlavně do města samého udržují, obyvatelstvo pařížské zastrašiti a skrotiti; avšak naděje ta jest lichá, neboť duch odporu v městě ani dost málo neochábl, nýbrž ještě se zvýšil, i volá tam jeden hlas o podniknutí velkolepého výpadu proti zpupným obléhatelům. Dva menší výpady podniknuty již byly v noci ze dne 13. na 14. leden, a sice na sever k vesnici le Bourget a Drancy, na jih proti 11. armádnímu sboru u Meudonu a 2. sboru bavorskému u Clamartu. Francouzové, zkazivše obléhajícím některé baterie, ustoupili čili po prusku „byli odraženi.“ Na severu Francie neudála se žádná vážnější srážka. Avšak generál Faidherbe, kterýž armádu svou značně sesílil, postupuje stále na jih. Prusové museli po několika bitkách, pro Francouze vítězných, ucouvnouti k Bapaumu. Hlavní stan generála Faidherba naleží se od 14. t. m. ve vsi Flers, ležící jižně od Bapaumu, a vojsko jeho rozkládá se v prostoře pěti mil mezi vesnicemi Villersem a Sorelem. — Pevnost Péronne, ležící asi 4. míle na jihu od Bapaumu, se vzdala.

Konference londýnská, kteráž měla zahájena býti dne 11. t. m., byla opět odročena. Příčinou toho jest zdráhání se francouzské vlády, aby k ní vyslala svého zástupce. V otázce černomořské, kteráž tvoří stěžejní předmět konference, dohodlo se Rakousko s Pruskem o společné jednání. Instrukce daná pruskému vyslanci, hr. Bernstorffovi, ukládá mu uznání na konferenci závaznosti smlouvy pařížské, jejíž revisi však v zájmu Evropy má odporučiti. V otázce ústí dunajského přidá se Prusko úplně k požadavku Rakouska, aby ponechána byla evropská komise podunajská. Mimo východní otázku bude na konferenci též jednáno o zjednání míru mezi Francií a Pruskem. Vláda rakouská učiní prý v souhlasu s Pruskem dotýčný návrh. Jsouť pak ty skromné podmínky, za nimiž se Prusko k míru uvoliti ráčí, následující: 1000 milionů tolarů válečných náhrad, obsazení jedné z tvrzí pařížských až do stvrzení míru a odstoupení území na čtyry míle od Rýna v délce rovněž čtyř mil. Dne 10. t. m. usnesli se zástupcové vlád v společné schůzi, kteréž byl i vyslanec ruský přítomen, na tom, aby v úvodním protokole vytknuta byla co nezvratná zásada, že žádná strana nesmí bez vůle druhých stran porušiti smlouvu uzavřenou.

Rakousko. (Krise. — Dráha hořelicko-liberecká. — Rajner. — Delegace. — Odsouzení Karađorđeviče a spol. — Shromáždění lidu ve Lvově.) Krise ministerská dospívá poznenáhla k svému rozřešení. Císař doléhá prý na brzké její ukončení: v té příčině povolal k sobě Hopfena, jenž se má státi dle některých zpráv předsedou příštího ministerstva. Co další kandidáti nových křesel ministerských jmenují se Stremayer a sv. p. Kubeck. — Se Saskem uzavřena byla státní smlouva, jížto se Sasko zavázalo, že nebude činiti žádné námitky proti dráze hořelicko-liberecké. — Uherský ministr vnitra Rajner zadal pro svou churavosť žádosť za propuštěnou. — V delegaci cislajtánské ukončena debata o vojenském rozpočtu. Návrhy Banhansovy, odporující po většině předloze ministra války, byly vesměs přijaty. — V procesu Karađorđevičově vyšel rozsudek druhé instance, jímž odsuzují se Karađorđevič k osmiletému, Trifkovič a Stankovič k čtyrletému těžkému žaláři a k náhradě útrat. — Ve Lvově odbývalo se dne 8. t. m. shromáždění lidu, v němž uzavřeno, aby císař požádán byl zvláštní deputací za povolení národní zemské obrany pro Halič, dále pak vyzvána vláda rakouskouherská, aby uznala republiku francouzskou.

Německo. (Z mnichovské sněmovny.) Hlavní zřetel obrací nyní na sebe sněmovna mnichovská, v níž se od 11. t. m. jedná o smlouvách versailleských. Již jest nepochybno, že budou smlouvy ty zamítnuty. Vláda hodlá prý na jistý ten případ vypsati přímé volby do říšského sněmu německého.

Italie. (Povodeň v Římě. — Finanční smlouva s Rakouskem. — Králův list k papeži. — Nové patrimonium. — Ze sněmovny.) Veliká povodeň způsobila v Římě nesmírné škody: mnoho domů bylo porouchánо, obyvatelstvo z části v hroznou nouzi uvrženo, ba i životy lidské padly jí za oběť. Vláda italská všemožně se vynasnažuje, aby rány ty zacelila a tak na samém počátku sloučení Říma s ostatní Italií sympatie onoho k sobě zvýšila a utužila. — Rakouský ministr finanční Lonyay podepsal smlouvu s Italií, ve které se tato zavazuje k placení ročních 200.000 franků Rakousku za statky v Lombardsku a Benátsku ležící, k nimž dědicové velkovévody Leopolda se táhnou. — Viktor Emanuel poslal za svého pobytu v Římě papeži vlastnoruční list, v němž jej ubezpečuje neobmezenou synovskou oddaností a skládaje mu nejvřelejší přání k novému roku, požehnání apoštolského sobě vyprošuje. Nu, zdvořilosť nebývá nikdy na škodu. — Na novo se tvrdí, že vzájemnou úmluvou Pruska a Italie postoupeno bude papeži Savojsko, kteréž by, sídlíc nadále v Římě, zvláštnímu legatu svému v správu odevzdal. — Sněmovna přijala s nepatrnými změnami vládní předlohu o poskytnutí záruk papeži.

Fernanda.

Činohra od Sardoua.

(Dokončení.)

Já kdybych mohl dle přání svého měnit, ušetřil bych Fernandě či Marguerité čtení listu, musila by jen o něco později vyjít, když Pomerol sám list byl přečetl, Ondřeje obměkčil a obrátil, aby tento hned při prvním spatření ji opět k sobě přivinul.

Zda-li vůbec usmíření Ondřeje, nechť jakým-koli způsobem, možným se vidí, jest arci mimo to jiná otázka. Muž, který po celý kus takovou váhu přikládá neposkvrněnosti, nemůže málkem obrácen být, a když, pak jen něčím pádnějším, než jako zde, ku příkladu smrtí Marguerity. Aby se náhlé to obrácení přece možným zdálo, musil spisovatel je motivovat, ku př. ! smrtí Rocquevilla, jehož jediného se musil Ondřej bát potkati, a jinými dialektickými poznámkami v ústech Pomerola

Číslo 4. V Praze, dne 27. ledna 1871. Ročník V

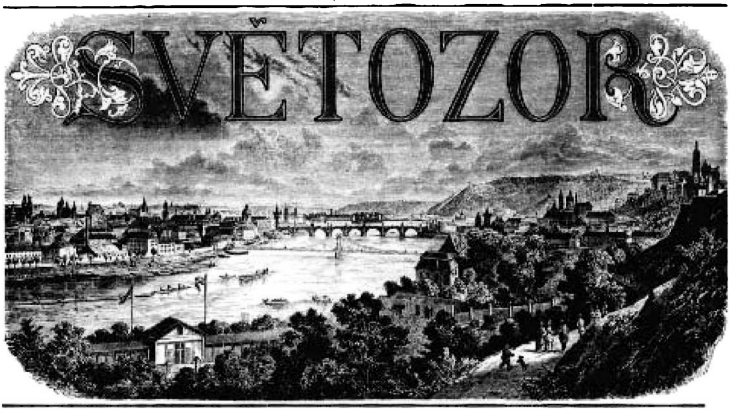

držení těla veškeré potřeby kuchyňské, viděl-li, že by k tomu nepřišla jeho choť, která nebyla pražádné přesnosti zvyklá; pak připravil zdlouha ale důkladně i snídaní i oběd a ženuška jásajíc i tleskajíc rukama zasedla za stůl k hotovému, načež celé odpoledne v krámě vypravovala o svém muži a co všecko pro ni činí, takového muže že už není. Zdali jej to také uspokojuje, pro to neměla Adlina dosti jemného citu.

Bylať ustavičně tak zaměstnána zbožím, lidmi, svou hezkou osůbkou, krátce věcmi zevnějšími, že jí nezbylo nikdy okamžičku k rozmyšlení hlubšímu a k rozvažování svého i svého muže postavení a vnitřního poměru. Utnula vůdycky tak sladce a náhle jako děcko oddávajíc se blahu přítomnosti, jak si ji byla upravila, netázajíc se, je-li její blaho rovněž blahem toho člověka, kterému svůj život v lásce byla slíbila zasvětiti.

Vít čítal pak dlouho do noci a když tak seděl při kmitajícím se světélku nad knihou s tváří nepohnutou jakoby zkamenělou, bývalo mu právě tak, jako drahdy v kasárně, když sedával na konci slamníku taktéž s knihou v ruce. Pozapomínal na přítomnosť i minulosť, aby se obíral věcmi v knize; budoucnosti proň nebylo žádné v těchto chvílích a když pak se vztýčil, aby se připravil k spánku, měl nyní jako jindy tutéž myšlenku: Život jest těžký sen. Smrtí probudíme se z té tíže!

Ulehl vedle své hezké ženy, podíval se na ni s bolestným a přece dobrotivým úsměvem a umínil si, že ji nechá býti, že jí nechá co ji těší. Ona aspoň jest šťastná, doložil pak v úkrytu myšlenek, aniž si byl úplně vědom, že tím vyřkl opak o sobě.

Tak toužili dva dobří lidé drahná leta jedes po druhém, spojili se konečně muíce býti u cíle svého blaha a právě, co se spojili, zaměřili každý svou cestou jinam. Nespojiliť se srdcem a duchem.

V.

Po roce narodila se jim dceruška, které dali jméno Josefa. Rozumí se, že byla, jakožto děvče, pokřtěna katolickou církví po matce. Rozdíl náboženství vadil mladým manželum mnohem méně než velký rozdíl povah. Žiliť v náboženském ohledu zcela svorně jeden vedle druhé. Toliko v neděli bývalo to citelno. Adlinka buď odskočila ráno na krátkou mši a pak byla by ráda šla s mužem svým na procházku, když nemohli již společně navštíviti služby boží: anebo šla-li na velkou v nejlepším obleku svém, byla by si přála, aby ji muž sledoval do chrámu katolického, vždyť to nikdo nepoznal, že není katolíkem.

Jelikož Adlina vůbec nepřemýšlela mnoho, byla jí i otázka náboženská dosti lhostejna. V posledních letech své služby byla si navykla velký přepych v oděvu a na tento mívala celý zřetel obrácený, jednalo-li se o chůzi do kostela. Chodilať následovně při špatném povětří časně ráno na rychlo na šestou zcela prosté oděna. Naopak při krásném počasí nebyla by vynechala hrubou mši za žádnou cenu. Kázaní poslouchat bylo jí ale pravou hrůzou, popuzovaloť její netrpělivosť na nejvyše.

Shovívavý bratr její, který však nyní dokonce ničeho nechtěl o ní slyšeti, málo s ní byl rozmlouval o věcech náboženských. V klášteře na vychování nevynikala vůbec v předmětech literních a v náboženství nejméně. Přijalať formy jeho, zpívávala velmi hezky při mši sborem, modlila se předepsané modlitby, ale nepojavši v duši svou ničeho z toho všeho nestala se ani zbožnou, ani fanatickou, zůstalať zcela lhostejnou. Praktická stránka života dostačovala úplně jejímu duchu; srdce její poznavší Víta povzneslo se k němu a chovalo svou lásku svatě a čistě. Nyní, co bylo ukojeno, stal se krásný cit ten pouhým zvykem ve všedním životě a Vít dychtil marně po srdečnějším sblížení se, po rokování důvěrnějším. Adlina měla hlavu plnu svého obchodu, svého strojení a veškerých známostí svých. V Adlinčině srdci, co se provdala, byl neustále abych tak řekla všední den.

Vít uzavřený v sobě, neprojevující neuspokojení svoje slavil naopak v nitru svém neustalý bytí i truchlivý svátek. Jemu nevyšla nikdy nit rozjímání. Vstávaje lehaje přemýšlel o svém osudu, o minulosti, o věcech tohoto i onoho světa. — Nemohlť za to, naříkal skoro na to, že mu ta hlava nedává pokoje a utíkával se ke knihám svým, ježto mu bývaly nejmilejšími společníky a těšiteli. V neděli býval nejhorlivějším navštěvovatelem chrámu náboženství svého. Kázaní bylo mu pochoutkou největší. Býval i v neděli odpoledne na učení, které evangelický kněz udílel soukromě. To ovšem ženušku netěšívalo a neděle bývala manželům nejspíše dnem nevůle, kde souhlasili méně než kdy jindy. Sotva že se Adlina poněkud zotavila po maličké dcerušce, běžela již již zase do krámu. Vít staral se nyní o domácnost, jakoby to nemohlo jinak býti. Adlina uvykla za celý dlouhý rok i tomu. Již jej za to nevynášela jak v prvních týhodnech, nýbrž znala se horšiti, nebylo-li něco v pořádku. Bylo tu nyní malé děťátko, ale matinka, ačkoli je vášnivě milovala, přece nebyla k vůli němu trpělivější než jindy.

Kdož jiný choval, krmil, konejšil malou Pepičku než tatínek. Zatím stěžovala si nyní od času k času Adlina, že ji obchod namahá, že jej nemůže svěřit cizí osobě a muž její že není k tomu. Mrzívalo ji také, že nedělá muže jak se patří, nelíbil se jí skoro více při té domácí práci a pravda bylo: nehodila-li se k němu, toť nehodil se ani on k ní se svou vznešenou myslí a trpělivostí. Milovalať ho tenkráte nejvíce, když se jí ve své pýše a horlivosti náboženské odříkával. Co se jí podroboval, zdál se jí pozvenáhla jeho mrav a způsob lhostejným ba chvílemi protivným. Po Josefě narodil se těmto manželům ještě syn Václav a konečně malá Adlina, dítě obzvláště krásné.

Tuto zamilovala si matka nade všecko, od této nejmenší nemohla se odloučiti. A jelikož se právě byla nabažila do sytosti své vášně do obchodu, honila k němu nyní najednou muže svého. Zpomnělať si, že musí opět ona hospodařit. Pravilať, že již má právě dost toho mužova neobratného počínání si v domácnosti, oblíbila si znova kuchařeuí a ukazovala se zřídka v krámu a to toliko s Adlinkou na ruce.

Tím obchod náhle utrpěl. Kupci uvyklí švitořivé paničce neuspokojili se s vážným nemluvným mužem, který ještě k tomu od abecedy věci té se učil. Odnaučili se krám navštěvovati.

(Pokračování.)

Generál Bosak.

(Podobizna na str. 37.)

Když Langiewicz v povstání polském r. 1863. za 300.000 zlatých polských, čili 75.000 zl. r. č., kteréž mu prostředník jisté strany, jakýs Vladislav Karski, majitel panství Sloptova v okresu sandoměřském vyplatil, byl vojsko své zrádně opustil a do Haliče se odebral, nastaly v národní organisaci všeobecné zmatky tak, že nikdo nebyl sto vůdcovství pro rozličné pleticby dlouho podržeti. V době této vyžádal si dovolenou plukovník carské dělostřelecké gardy, Edmund hrabě Hauke, načež odcestoval do Paříže, kde dorozuměv se s členy národní vlády polské, přijal pod jmenem Bosak vrchní velitelství a zároveň náčelnictví vévodství krakovského a sandoměřského v království polském. Koncem měsíce září přibyl Bosak do Krakova a v druhé polovici října odebral se v čele zvláštního oddělení jízdy národní, v jejímž středu i několik Čechů se nalezalo, z Haliče do ruského Polska.

Avšak již třetího dne po překročení hranice haličké bylo mu svésti tuhou bitku se značnou přesilou vojsk ruských u Jeziorka v horách svatokřižských, kdež ponejprv osvědčil Bosak osobní svou udatnosť a zdatnosť, vrhnuv se útokem po útěku svého jízdeckého sboru uprostřed toliko osmadvaceti setrvavších jezdců na celou škadronu ruských dragonů, s nimiž udatně se sekal tak dlouho, až přeraziv palaš svůj, nucen byl ustoupiti. Po této první nešťastné bitvě vedl a řídil Bosak povstání polské v Krakovsku a Sandoměřsku velmi obezřele až do konce, během kteréž doby Rusům častěji veliké ztráty způsobil. Že pak Bosak byl s to v nejkrutší době, když již totiž skorem všechna městečka v království polském ruským vojskem obsazena byla, povstání dále udržovati, to přičísti třeba zvláštní jeho obezřelosti, odvaze a vytrvalosti, jakouž při všech příležitostech osvědčoval: a neméně také oblibě, již pro svou přímou, poctivou a šlechetnou povahu všeobecně u vojska i občanstva požíval. Vojín byl hotov pro svého milovaného generála okamžitě život svůj nasaditi a občanstvo milovalo a ctilo Bosaka tak, že nepotřeboval ani, když někde se uhostil, pro osobní svou bezpečnosť nějaké stráže rozestavovati, neboť střežili jej i rolníci, kteří, jak známo, nebyli povstání příliš nakloněni, velmi bedlivě sami, a podávali mu o každém pohybu vojsk ruských vždy zprávy tak spolehlivé a rychle, že byl s to je buď přepadnouti, aneb přesilám se vyhnouti.

Vláda ruská byla by ovšem bývala nebezpečného jí Bosaka ráda dostala, proto také vypsána byla cena na jeho polapení, avšak rozkázáno, že má býti Bosak v pádu dopadení neodkladně do Petrohradu dodán a že má se při zacházení s ním míti na zřeteli jeho plukovnická důstojnosť carské dělostřelecké gardy. Jeden takovýto rozkaz, psaný generalem Czengierym z Kielců podplukovníku Suchedniovu do Opatova, dostal se při přepadnutí pošty kozácké Bosakovi do rukou, jenž, podepsav jej, s vhodnou poznámkou poštou na určité místo odeslal. Takováto přílišná šetrnosť k Bosakovi, kdežto jiní vůdcové polští neodkladně byli pověšeni, dá se snadno vysvětliti,ováží-li se, že Bosak byv s dvorem ruským spřízněn, zde býval dříve osobností velice oblíbenou. Carovna ruská jest totiž sestra Alexandra Hesenského, bývalého rakouského generála, jenž zase pojal sestru Bosakovu, hraběnku Hauke za manželku.

Jakkoliv Rusové všemožně se snažili Bosaka polapiti, přec se jim to nezvedlo, a Bosak vytrval až do konce. Teprv v měsíci dubnu 1864., když již nebylo více lze se udržeti, jelikož v Haliči stav obležení prohlášen byl, a tak žádné posily očekávati se nedaly, opustil Bosak království Polské dostav se tajně přes Halič do Uher, odtud pak přes Prahu odebral se do Drážďan, kdež choť jeho s rodinou jej očekávala. Když později i vláda saská vypověděla nešťastné uprchlíky polské ze země, opustil s nimi Bosak Drážďany, ač rodina jeho pochází ze Sas, odkud za doby společných králů do Polska se byla dostala. Z Drážďan odebral se Bosak do Vlach, kde seznámiv se s Garibaldim, stal se v brzku jeho miláčkem. Po pronásledování Garibaldiho vládou italskou usídlil se Bosak stále v Carouge u Ženevy, kde stav se spoluzakladatelem „mezinárodní ligy míru“ zvolen byl do výboru, v němž velmi činně pracoval až do zajetí Napoleona u Sedanu. Po tomto obratu řízením božím nabídl Bosak republice francouzské své služby, kteráž ochotně je přijala, přidělivši jej příteli Garibaldimu. Tento jmenoval Bosaka velitelem první brigády a přidělil mu za náčelníka štábu Pavla Vicharda. Dosazen byv na hodnosť tuto, vydal provolání ke svým podřízeným, které jej dobře charakterisuje; provolání to zní:

„Občané, důstojníci a vojínové první brigády! Generál Garibaldi, vrchní velitel armády vogeské, jmenoval mne rozkazem ze dne 19. října vaším velitelem.

Občané!

V tomto pro mne tak čestném okamžiku, jenž jest jedním z nejslavnějších mé dráhy vojenské ve službě svobody a demokracie, vidím se pohnuta promluviti k vám několika slovy.

Praví se, že se Vám nedostává vyšších důstojníků a velitelů. To však nikterak není pravda. Máte je mezi sebou a v řadách svých. Čeho se Vám nedostávalo, jest, že jste neměli příležitosť, abyste se jimi mohli vykázati. Tato příležitosť naskytla se Vám v tu chvíli, když postavila vláda v čelo Vaše Garibaldiho, vrchního a nejslavnějšího generála evropské demokracie, muže ctnostného a srdnatého — nepřemožitelného. Generál Garibaldi, splnomocněn byv k tomu republikou, povolal k sobě nehledě k národnosti, osvědčené muže z vojenské demokracie. K těmto náležím také já. Zdali mám právo na Vaši důvěru, poví Vám jiní. Co se mne týče, povím Vám pouze tolik, že byv dříve plukovníkem pravidelného vojska, byl jsem vrchním generálem tří palatinátů za posledního polského povstání roku 1863. a 1864.

Nyní jsem jmenován velitelem první brigády vogeské. Občané, důstojníci a vojínové, nepochybuji o tom, že my všichni od první brigády dovedeme státi se hodnými vrchního generála našeho. I mohu tedy již teď zvolati: „Ať žije první brigáda! Ať žije armáda vogeská! Ať žije republika!“

Gererál Bosak-Hauke.“

Bosak se v armadě Garibaldiho, jak známo, několikráte velmi vyznamenal.

Podobizna jeho kreslena jest dle krakovské fotografie Rzewuského, kterouž Bosak věnoval jistému známému krajanu, jenž pod přijatým jmenem „Mnohoslav Troskowski“ zúčastnil se povstání polského, a jenž stav se později pobočníkem Bosakovým, požíval nemalou přízeň a přátelství jeho.

J. S. V.

Persekuce cikánův v zemích koruny české v XVIII. století.

Dle archivních pramenů sděluje *J. K. Hraše.*

(Dokončení.)

Rozsudky tyto byly dne 9. července ráno na radnici u přítomnosti všech soudních komisařův, radního písaře a velkého množství lidu cikánkám přečteny a vykonání jich na 11. července, jelikož na 10. neděle připadala, ustanoveno. V pondělí byly obě starší cikánky Háta a Felicia mistrem popravním z vězení vyvedeny a u přítomnosti soudců a za účastenství velikého zástupu lidu na kopec šibeničný (popraviště) nad Starým Náchodem dopraveny, kde na nich kat známé tresty vykonal.

Zajímavé jsou účty sem se vztahující. Tak na př. dostal městský hrdelní sudí za doprovázení jich na vrch šibeničný po 1 zl. 12 kr. Sluha věznice za vyvolání rozsudku za každou po 36 kr. Kat dostal od mrskání jich metlami po 2 zl. 24 kr. Od uřezání uší po 1 zl. 12 kr. atd.

Po vykonaných krvavých trestech byly obě cikánky na radnici zpět odvedeny, kdež hrdelním reversem stvrdily, že milostivé, právě přestálé tresty spravedlivě zasloužily.

Ku konci tohoto reversu pak praví: „Pročež tuto připovídáme a tímto reversem se zavazujeme, že my nejen z tohoto království českého, nýbrž i ze všech Jeho cís. a král. milosti dědičných zemí se vykliditi chceme a musíme a kdybychom se buďto zde okolo tohoto města Náchoda a v těch vypověděných místech zdržovaly neb jen viděti daly, ať tou pokutou podle práva měst. p. zo. nám pře-

čtěného na hrdle strestány jsme. Na potvrzení a zdržení toho reversu neumějíce my psáti, po právním toho přečtění jsme jedna každá tři křížky místo našich jmen podepsaly. Jenž se stalo v městě Náchodě u přítomnosti pánů komisarův a písaře radního dne 11. měsíce července leta Páně 1726."

Ale i přísný tento revers nepostačoval ještě tehdejším soudcům a cikánky musily ještě následující přísahu složiti: „Já Háta a Felixa přísahám pánu bohu všemohoucímu, blahoslavené, bez poškvrny počaté panně Marii, matce boží, a všem božím svatým, že nejenom tohoto města Náchoda, nýbrž všech Jeho cís. a král. milosti mně vypověděných dědičných zemí pod ztracením hrdla na věčnosť prázna býti chci. K čemuž mi dopomáhej sám bůh všemohoucí, blahoslavená panna Maria, matka boží, a všichni boží svatí amen."

Po té odevzdali přítomní komisaři obě cikánky mistru popravnímu, jenž je s pochopem svým do nejbližšího města v hrabství Kladském (Levina) odvedl, odkudž dále skrze Slezsko až na hranice království polského jsou postrkovány.

Od tohoto průvodu dostal kat po 36 kr.

Malá Cecilia ostala ale v Náchodě, kde se jí milosrdní lidé ujali, do služby jí vzavše. Háta i Felixa nedržely ale přísahy a brzy zpět do okolí Náchodského se vrátily; Felixa vešla i tajně do města, přemluvila družku Cecilii, aby jen se pánů nebála a s nima šla, že budou dobře ukryty v „Čpici u krejčího".

Šla tedy Cecilie s Felixou a s Hátou opět do světa a k nim přidala se brzy čtvrtá cikánka Mařena Felixová.

Felixa byla ale brzy blíže Hradce Králové jata a v Hradci uvězněna. Stejný osud stihl i ostatní tři cikánky; byly totiž dne 2. prosince v lesích panství Náchodského polapeny a Náchodskému hrdelnímu právu odevzdány; zde byly 5. prosince vyslýchány a sepsaný jejich výslech byl ještě téhož dne pražské apelací na hradě Pražském odeslán.

Zajímavé jsou výpovědi nově přibylé cikánky Mařeny Felixovy. Na otázky soudcovy odpovídá:

„Jmenuji se Mařena Felixa, jsem 16 roků stará, rodičů nemám, umřeli v Slánském kraji, nemám muže, jsem svobodna; proč jsme se sem dostaly, nevím páni, nic jsme neukradly, kam se máme díti? Zdržovala jsem se okolo Prahy, Kutné Hory, Kolína a od Hradce přišla jsem na panství Náchodské. Kus pravého ucha bylo mi v Strašecích (Strašecí Nové na Pražsku) uříznuto, ale žádný mi při tom neřekl, proč se mi to stalo, revers jsem žádný nesložila a kam mám jíti?"

Když soudce Hátě předstíral, že ač revers složila a jej odpřisáhla, předce opět do Čech se vrátila, odpověděla rozhorleně: „Kdyť jsme my to ihned pravily, že my z české země pryč nepůjdem, my se nemáme věru kam podít!"

Po tomto výslechu vynesl apelační soud na hradě pražském již za 11 dnů nad nešťastnými obětmi tento strašný rozsudek, jejž zde doslovně podáváme:

„Jménem a na místě Jeho milosti Římského císaře v Germanii, Španhelích, Uhřích a Čechách krále, pána, pána nejmilostivějšího president, vicepresident a rady J. M. nad apelacemi na hradě pražském zřízené a usazené. Měvše tu od práva města Náchoda Anny Agathy neb Háty, Teresie Cecilie a Mařeny Felixové pro potulování-se v tomto království českém proti mnohonásobným jak nejmilostivějším cís. tak i král. místodržitelským ústným, skrze všechny kraje prošlým zapověděním při témž právě vězením zjištěných cikánek spolu s dobrovolným jich vyznáním se týkající odeslanou žádosť a otázku po svém pilném a bedlivém uvážení na ni toto naučení dávají a z práva vynacházejí, že nadřečená Anna Agatha neb Háta pro výše psané přečinění své jiným ku příkladu a ostrachu, sobě pak k dobře zaslouženému trestu mečem na hrdle trestána, Teresii Cecilii a Mařené Felixové pravé ucho docela uříznuto, na šibenici přibito, obě okolo ní metlami třikráte mrskané, pak davše od sebe hrdelní, přísežný revers, všech J. M. cís. a král. milosti dědičných zemí na věky prásny býti mají, po přečtění a vyjádření jim práva m. pag. zo. ze všech pravených zemí na věčnosť vypověděny býti mají, jako i tato se vypovídají podle práva. Tomu na svědomí pečetí J. M. cís. a krále k tomuto soudu obzvláště zřízenou jest zapečetíno. Actum na témž hradě pražském 16. decembris 1726.

Václav hrabě z Kokoržova.
Jan Hynek z Bilenbergku."

Krvavý rozsudek tento zavítal 30. prosince 1726. do Náchoda a byl všem cikánkám hned druhý den 31. prosince u přítomnosti komisarův, písaře radního a mnoho lidu veřejně předčítán. Dne 3. ledna 1727. vykonána jest na nich exekuce, jak to právě rozsudek kázal: Háta byla na popravišti sťata, Cecilii a Mařené pravé ucho uříznuto, na šibenici přibito, ony pak kolem šibenice katem metlami třikráte mrskány.

Vystavivše a odpřisáhnuvše revers hrdelní, byly katem za hranice české 3. ledna 1727. vyvedeny.

Za popravení Háty účtoval mistr popravní od meče 6 zl., od rýče za vykopání hrobu 15 kr., od tlučnice 15 kr., od mrskání metlami Cecilie a Mařeny 4 zl. 48 kr., od uřezání uší 2 zl. 24 kr., od dopravy za hranice 1 zl. 12 kr.

Od těch dob se cikánky tyto do Náchoda již více nevrátily — a útrpné právo tamní žádného podobného příkladu více neuvádí.

Zdá se, že cikáni, vědouce o krutém pronásledování, mučení a vraždění, jaké je v zemích koruny české, jakož i v dědičných německých zemích mocnářství Rakouského očekávalo, chránili se překročiti hranice těchto zemí. Teprv v pozdějších dobách, kdy kruté tyto zákony platnosti své pozbyly, přicházeli a přicházejí cikáni opět do vlasti naší, v níž se ale jen porůznu a kratičký čas, stále s místa na místo co praví kočovníci těkajíce, zdržují.

Kosovo.

Na skále stanul vysoké,
a oko jeho divoké
zamutil trpký, tichý žal,
na Kosovo kdy pozíral.

Je Balkán jemu otčinou,
boj s Turky slastí jedinou;
však taký bol a taký žal
mu nikdy srdce nehlodal.

O pušku věrnou podepřen
stojí zadumán v tichý sen,
a přemítá a přemítá,
kdy spása vlasti zavítá.

A vítr děsně zahučel,
pohřební jakby žalmy pěl;
zvedá se oko junovo
a zří na pole Kosovo.

Tam zrádným mečem dokonal,
jenž národ vřele miloval —
o Kosovo! o Kosovo!
navrať nám srdce carovo.

Hle! národ úpí v porobě,
a sláva vlasti ve hrobě.
Hu! černá noc! kdy svitne den?
kdy vstane národ oslaven?

Či úpět bude v okovech,
až poslední vypustí dech,
a neprocitne k životu? —
Hahej! vždyť ještě my jsme tu!

Že my jsme tu? — aj kdo, a kde? —
kdo nás do boje povede,
kdy svornosť nám je cizí host,
a v porobě kdy zbabělosť? —

A zavzdychal a zaplakal
a bujným větrům žaloval;
a zadumal se na novo —
o Kosovo! o Kosovo! — —

Tom. Mil. Marek.

Les po vichřici.

(Vyobrazení na str. 40.)

Umělec představuje nám kus lesů švarcenberských, jak vypadaly v skutečnosti po strašné vichřici s 26. na 27. října r. m. Viděti polámané větve, zlomené a strhané kmeny, vyvrácené staré a mohútné stromy i s prstí, v níž kořeny byly zatknuty. Kdo viděl vývratky ve vysokém lese po velikém vichru, dá nám za pravdu, že obraz p. Wachsmanův je věrné podání spousty, jakou vichřice připomenutá na lesích učinila.

První franctireur.

Obrázek z války prusko-francouzské.

Nakreslil *J. V. Čapek.*

(Dokončení.)

Najednou umlkla zpěvná v háji ozvěna a pronikající o pomoc volání zaznívá jím.

A matka příliš daleko, by zaslechla je a ten, jenž blízko — snílek — spřádá dále lesklá vlákna obrazotvornosti své ve tkaninu pestrou.

S nevěstou vyšperkovanou všemi okrasami nejbujnější fantasie kleká před oltář, by kněze slovo mocné na věky mu přiřklo ji. On již slíbil lásku, upřímnosť a věrnosť až do smrti. Lehký slib! Život svůj, ba duše spasení by jí v oběť přinesl... Nyní na ni došlo odpovídat na otázky kněze — zasvětit mu celý život. Otázka položena. Ona červená se a bledne. Již rozkličily se rety růžové vydechnout to slůvko proň tak nevýslovně líbezné. Na místo toho však výkřik srdce prorývající v ucho mu zalehl. Tak zoufalý, tak úpěnlivý, že vyrval jej z nejsladšího blouznění. Vymrštil se a pomateně se ohlížel kolem sebe. Tu rybník, tam dědina, tam mlází — mezi mlází palouk, len — — Hle, co se tam děje? Tři vlci dáví laň.

Pro boha! Tři Prušáci zápasí s ženou. Snad Madelaina to? Byla tam, než jí odvedl k — oltáři. Vlasy se mu hrůzou zježily — tělem projel mráz. Se zrakem vytřeštěným rozběhl se k lesu. Pes mu sotva v skoku stačoval.

Kdybys letěl letem sokola — pozdě již. Nestvůry ukojily vášeň svou a nazpět do houští před kvapícím pomocníkem s chechtotem se kryjí. Bezdech přihnal se na místo. V lenu pošlapaném leží bez sebe Madelaina — šaty rozedrané, vlasy rozcuchané — ublácena, skrvácena — zprzněna.... Chrapot vydral se mu z prsou, před zrakoma tma. Slyší stěnání, slyší jméno své: „Charles, Charleu drahý!"

Sebral se. Madelaina o loket opřená upírala naň strhaný zrak, ten zrak jindy tak zářící jako večernice na tmavomodrém nebi.

„Charles, buď s bohem — já umírám — — Vždycky jsem myslívala, že bych nemohla živa být bez tebe. Tys pro mne ztracen na věky — já umírám — buď s bohem, Charles —"

Poklekl k ní — schýlil se k ní.

„Neumřeš!" vyrazil ze sebe.

„Co by ti byl platen život můj — je zhažen —"

Dal se do škytání.

„Umru s tebou! Nelze mi žíti bez tebe. — Umřeme spolu." Pozdvihl ručnici: „Tu jsou konce dvou životů — chceš?"

„Ne, ne, Charles! já umru sama. Ty zůstaň živ."

„Není možno, nežádej na mne nemožnosť."

„Milovals mne trochu?"

„O, nade všecko — svět i nebe — a miluji posud — víc než dříve."

Zajiskřilo se jí oko. Jako když v popeli se rozžehne ještě — než poslední jiskra vyhasne.

„Tedy zůstaneš živ pro lásku ke mně, já to žádám."

„A proč té oběti nadlidské žádáš? Proč mám zůstati živ, an ty, duše má, umíráš?"

Povztýčila se. Na čele jí napučela žilka klikatá. Jinde jen muži tu žilku mají — tu žílu hrdosti uražené, hněvu, náruživosti. Ve Francii i ženy v čele mají ji.

„Pro pomstu — —"

„Což bys moh' jít se světa a nepomstít se za štěstí zničené své i mé? — Ach, jak šťastní jsme mohli být!"

Vyschly mu slzy na brvách — mužnosť se povztýčila nad lítosť a bolesť.

„Budu živ — pomstím se. Přisahám ti to u boha živého! — Hle! tuto vykonavatelka soudu božího, dej jí své požehnání."

Podal jí ručnici. Přitiskla ji k ňádrům vinícím se, k retům krvavým.

„A nyní mi ještě podej ruky na rozloučenou, miláčku můj — víc žádat — nesmím."

„Světice má! Zdaž pekla rota zlotřilá byla s to, aby tě porušila? Tys svatou zůstala..." Sevřel hlavu její v lokty své a rty rozpálené na krvavé její přitisknul v políbení dlouhém, vřelém — prvním, posledním. Cítil, jak prudce srdce její udeřilo mu vstříc, jak se mu v náručí zachvěla. Škytla. Vsál poslední dech její do sebe, snad duši její. Bylo mu tak, tak nevýslovně. Vstal, políbil obě oči — a zatlačil. Udělal na bledém i v smrti krásném čele křížek, pak na svém.

„Ve jménu otce — Hoj, Hektore, hledej!"

Ukázal psu na šlepěje Prušáků hluboko vtisknuté v kypré půdě. Pes schýlil hlavu, frkl a k mlází uháněl. Za ním Charles.

Ozval se štěkot. To Hektor přišel na stopu zvěře nějaké. Po chvíli zaduněly dvě rány lesem, pak nastalo mrtvé ticho. Jen větve sosen a smrčí šuměly...

* * *

Madelaina nepřicházela dlouho. Matka počínala mít starosť o ní. Poprosila sousedovic Louisa, aby byl tak laskav a podíval se jí po dceři k lesu, jestli snad se jí tam něco nestalo.

Nezašel si ani pro čepici. Vždyť byl poslán za Madelainou a za tou by se byl každý hoch rád do pekla poslat dal. Letěl jako vítr. Tváře mu hořely, oči zářily radostí.

Za pět minut přikvapil zpět a cesta sem i tam obnáší půl hodiny. Oči mu plály ještě víc než dříve, ale ne radostí — hrůzou, lítostí a kdo ví čím. Tváře měl bledé. Neběžel zprávu podat matce, jenž jej vyslala, — běžel vsí. U každého stavení se zastavil, promluvil několik slov a zas dál.... Musela to být kouzelná slova — hrůzná. Z každého stavení po nich vyběhl kde kdo — staří,